

GENDER INTEGRATSIYALASHGAN TARIH O'QUV DASTURINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI

Soxibjonov Zohidjon Soxibjon o'g'li

Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillari instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14214575>

Annotatsiya. XXI asrda ta'lim o'quv dasturlarida gender integratsiyasiga, ayniqsa tarix ta'limida e'tibor ortib bormoqda. Gender integratsiyalashgan tarix o'quv dasturi turli jinslarning hissalarini va tajribalarini ta'kidlab, tarixiy rivoyatlarga yanada kengroq va vakillik nuqtai nazarini taqdim etishga qaratilgan. Bunday o'quv dasturining samaradorligini baholash ta'lim va ijtimoiy maqsadlarga erishishni ta'minlaydigan aniq mezonlarni talab qiladi. Ushbu maqolada gender integratsiyalashgan tarix o'quv dasturining samaradorligini baholashning asosiy mezonlari, jumladan, mazmuni qamrab olish, pedagogik yondashuvlar, o'quvchilarning faolligi, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va gender tengligini ta'minlash ko'rsatilgan. Keng qamrovli baholash tizimi orqali o'qituvchilar barcha jinslarning turli tajribalari va hissalarini aks ettiruvchi muvozanatli va adolatli tarixiy ta'lim berishning kuchli tomonlari va yaxshilash yo'nalishlarini aniqlashlari mumkin.

Kalit so'zlar. Gender integratsiyalashgan o'quv dasturi, Tarix ta'limi, O'quv dasturini baholash, Ta'lim samaradorligi, Gender tengligi, Inklyuziv ta'lim, Pedagogik yondashuvlar.

Kirish. Tarix ta'limida gender nuqtai nazarining integratsiyasi tarixiy voqealar va hikoyalarni har tomonlama tushunishni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Gender bilan integratsiyalangan tarix o'quv dasturi erkaklar va ayollar nuqtai nazarlari munosib tarzda ifodalanishini ta'minlash orqali an'anaviy gender tarafkashliklariga qarshi kurashadi va shu bilan yanada inklyuziv ta'lim muhitini rag'batlantiradi.[1]

Baholash mezonlari

Kontentning inklyuzivligi: O'quv dasturi turli tarixiy davrlar va hududlarda turli jinslarning hissalarini va tajribalarini ifodalovchi turli xil tarixiy istiqbollarni o'z ichiga olishi kerak. Bu gender rollari, munosabatlari va tuzilmalarining tarixiy voqealar va o'zgarishlarga ta'sirini tahlil qilishni o'z ichiga oladi.

Pedagogik yondashuvlar: Qo'llaniladigan o'qitish usullari tanqidiy fikrlashni va tarixdagi gender muammolari atrofidagi muhokamalarni rag'batlantirishi kerak. Munozara, rolli o'yin va loyiha asosida o'qitish kabi interfaol va ishtirokchi o'qitish strategiyalari o'quvchilarni mazmunga jalb qilishda muhim ahamiyatga ega.[2]

Talabalarning faolligi va ishtiroki: Gender integratsiyalashgan samarali tarix o'quv dasturi talabalarni gender masalalarini o'rganishga faol jalb qilishi kerak. Buni talabalarning munozaralarda, loyihalarda ishtirok etishi va ularning tarixiy hikoyalarni gender nuqtai nazaridan tanqidiy tahlil qilish qobiliyati orqali o'lchash mumkin.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: O'quv dasturi o'quvchilarni an'anaviy tarixiy rivoyatlarga savol berish va tahlil qilishga undash orqali ularning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. Talabalar tarixiy matnlar va ommaviy axborot vositalarida gender tarafkashliklarini tan olishlari va ushbu hikoyalarni shakllantiradigan kengroq ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy kontekstlarni tushunishlari kerak.

Gender tengligini targ'ib qilish: O'quv dasturi xilma-xillik va inklyuzivlikni qadrlaydigan ta'lim muhitini rivojlantirish orqali gender tengligini ta'minlashi kerak. Bu o'z ichiga erkak va qiz

o'quvchilarni sinfdagi muhokamalar va tadbirlarda teng darajada vakillik va qadrli ekanini his qilishlarini ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Baholash va fikr-mulohazalar: O'quv dasturi talabalarga tarixdagi gender masalalarini tushunishlarini namoyish qilish imkonini beruvchi turli baholash usullarini o'z ichiga olishi kerak. Konstruktiv tanqidni ta'minlash va uzluksiz o'rganish va takomillashtirishni rag'batlantirish uchun qayta aloqa mexanizmlari mavjud bo'lishi kerak.[3]

Muammo va kamchiliklar

Gender integratsiyalashgan tarix o'quv dasturining samaradorligini baholash o'ziga xos muammolarni keltirib chiqaradi. An'anaviy baholash mezonlari faktik bilim va tushunishga qaratilishi mumkin bo'lsa-da, genderga mos keladigan o'quv dasturi tanqidiy fikrlashni, inklyuzivlikni va imkoniyatlarni kengaytirishni qanday rivojlantirishini ko'rib chiqadigan kengroq yondashuvni talab qiladi.

Bunday o'quv dasturlari samaradorligini baholashda bir nechta asosiy muammolar mavjud:

1. Standartlashtirilgan baholash vositalarining etishmasligi:

Mavjud doiralar cheklangan: Genderga integratsiyalashgan tarix o'quv dasturlari ta'sirini o'lchash uchun maxsus ishlab chiqilgan standartlashtirilgan baholash vositalari yetishmaydi. Mavjud vositalar ko'pincha o'quvchilarning gender dinamikasi, tanqidiy fikrlash va inklyuzivlik haqidagi tushunchalaridagi nuansli o'zgarishlarni sezish qobiliyatiga ega emas.[4]

Sifatli natijalarni miqdoriy baholashda qiyinchilik: Tanqidiy fikrlash, empatiya va qiyin stereotiplar kabi jinsga mos keladigan o'quv dasturining ko'p kutilgan natijalari tabiatan sifatli va imtihonlar yoki standartlashtirilgan testlar kabi an'anaviy o'lchovlar yordamida miqdorini aniqlash qiyin.

2. Baholash dizaynidagi tarafkashlik:

An'anaviy me'yorlarni davom ettirish: An'anaviy baholash usullari mantiq va xolislik kabi erkaklarga xos xususiyatlarni ta'kidlab, hamdardlik va hamkorlik kabi ayollarga xos xususiyatlarni kamaytirib, beixtiyor gender tarafkashliklarini davom ettirishi mumkin.

Individual yutuqlarga e'tibor qaratish: Ko'pgina baholashlar inklyuzivlik va turli istiqbollarni rivojlantirishga yordam beradigan hamkorlikda o'rganish va guruh loyihalari imkoniyatlarini e'tiborsiz qoldirib, individual yutuqlarga qaratilgan.

3. Ta'sirni ajratish qiyinligi:

O'yinda bir nechta omillar: Gender integratsiyalashgan o'quv dasturining ta'sirini o'quvchilarning o'qishiga ta'sir etuvchi boshqa omillardan, masalan, o'qituvchi sifati, sinf muhiti va o'quvchilar demografik holatidan ajratib olish qiyin.

Nazorat guruhlariga bo'lgan ehtiyoj: An'anaviy o'quv dasturlarini oladigan taqqoslash guruhlar bilan nazorat ostidagi tadqiqotlar o'tkazish gender integratsiyalashgan yondashuv samaradorligini to'g'ri baholash uchun muhim ahamiyatga ega.

4. Muvaffaqiyatni aniqlashdagi qiyinchiliklar:

Sub'ektiv talqinlar: "Muvaffaqiyat" ta'rifi sub'ektiv bo'lishi mumkin va o'quv rejasining maqsadlari va manfaatdor tomonlarning kutishlariga qarab farq qilishi mumkin.

Gender tushunchasining rivojlanib borishi: Gender tushunchasi doimo rivojlanib bormoqda, bu esa o'quv dasturlari samaradorligini baholashda moslashuvchan va moslashuvchan yondashuvni talab qiladi.

Xulosa. Gender integratsiyalashgan tarix o'quv dasturining samaradorligini baholash mazmun tahlili, pedagogik strategiyalar, talabalarning faolligi, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va gender tengligini targ'ib qilishni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni o'z ichiga oladi. Ushbu mezonlarni qo'llash orqali o'qituvchilar o'quv dasturi nafaqat tarixning muvozanatli va inklyuziv ko'rinishini ta'minlabgina qolmay, balki gender xabardorligi va ta'limda tenglik madaniyatini ta'minlashi mumkin.

References:

1. Apple, M. W. (2004). Ideology and Curriculum. Routledge.
2. Blumberg, R. L. (2008). "The Invisible Obstacle to Educational Equality: Gender Bias in Textbooks." Prospects, 38, 345-361.
3. Ladson-Billings, G. (1995). "But That's Just Good Teaching! The Case for Culturally Relevant Pedagogy." Theory Into Practice, 34(3), 159-165.
4. Sadker, M., & Sadker, D. (2010). Failing at Fairness: How Our Schools Cheat Girls. Scribner.